

เทศน์งานทอดกฐินและผ้าป่า พ.ศ.๒๕๑๖

โดย หลวงปู่ขาว อนาลโย

วัดถ้ำก่องเพชร

ต.โนนทัน อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู

ธรรมเทศนา พระเดชพระคุณ เจ้าฟ้า เจ้าคุณ อันนี้คือ อริยันจัญจุงฯ ฟังหมดแล้ว ท่านเข้าใจหมดแล้ว ยังจะฟังต่อไปอีก
นะ

อันใดท่านก็รู้หมดแล้ว บาบก็รู้ บุญก็รู้ คุณโทษอะหยังก็รู้หมดแล้ว (อะหยัง-อะไร) แล้วจะฟังอะไรอีก อาตมาก็อยู่ป่า
อยู่คง มีแต่นั่งหลับหูหลับตาให้แมลงวันตอมอยู่ซื่อๆ (อยู่ซื่อๆ - อยู่เฉยๆ) ไม่มีความรู้วิชาความรู้อะหยังจัก (จัก - ไม่รู้)
จะเอาอะไร พระเดชพระคุณท่านจะให้เทศน์ เจ้าคุณฯ นั้นแหละเทศน์ (แล้วท่านก็หัวเราะตามที่ท่านเคยหัวเราะ)

เสียงท่านเจ้าคุณพระพุทธพจนวราภรณ์ ซึ่งเป็นประธานนำกฐิน-ผ้าป่า ไปทอดคราวนี้ กราบเรียนตอบว่า “กระผม
เทศน์ให้เขาฟังอยู่ธรรมดา ขอท่านอาจารย์ประทานโอวาท นานนาน ปีหนึ่งหรือสองปีกว่าจะได้มีโอกาสมา”

ท่านพระอาจารย์ขาวจึงว่า

จัก...จะเอาอะไรมาพูดให้ญาติโยมฟัง เหมือนคนอยู่ในป่าในดง พวกญาติโยมทั้งหลาย มีพระเดชพระคุณเป็นหัวหน้า
มา อุตสาห์มา อยู่ไกลแสนไกลก็ยังอุตสาห์มา ก็นับว่าเป็นบุญยิ่ง เป็นบุญลาภอีกโขอีกขงของพวกญาติโยม ฟังเทศน์ก็

ได้ฟังทุกสิ่งทุกอย่างหมดแล้ว ท่านก็ได้ฟัง สัตว์ก็ได้ฟัง ทุกขสัจก็ได้ฟัง แล้วจะเอาอะไรฟังอีก ธรรมนั้นแหละแม่น (แม่น - ใจ, ถูกแล้ว) ก่อนธรรมหมดทั้งก่อน

แม่นหมด ก่อนธรรมหมดทั้งก่อน ธรรมนั้นก็เป็นธรรม อกุศลธรรมก็มี กุศลธรรมก็มี ฉะนั้น ท่านทั้งหลายอยู่บ้านใหญ่เมืองใหญ่ ก็ได้ฟังอยู่บ่อยๆ แล้ว ก็คงแต่รักษาแต่คุณงามความดี ส่วนบาปธรรมนั้นคงจะพากันรับรู้แล้ว รู้แล้วก็คงจะพากันรังเกียจ ไม่อยากแคะต้อง มีแต่ขับไล่มันออกไป กุศลธรรมเกิดก็แม่นใจนั้นแหละ ใจนั้นแหละเป็นผู้ปรุงแต่งขึ้น อกุศลธรรมก็แม่นใจนั้นแหละ

ธรรมไม่ต้องไปหาที่อื่น แม่นหมดทั้งก่อน พระพุทธเจ้าท่านว่า เป็นก่อนธรรมหมดทั้งก่อน ปลายของกลางไม่ใช่ของใคร อรรถภาพเป็นของกลาง เรารู้จักว่าอย่างนี้ เป็นของกลางไม่ใช่ของใครหมด หมดทั้งนั้น ก่อนใครก่อนใคร รู้ว่าเป็นของกลางแล้ว และเป็นของได้มาอันบริสุทธิ์ เกิดมาชาตินี้เป็นผู้สมบูรณ์บริบูรณ์ พ้นจากไปบ่าบอดหนวกเสียดใจ มิร่างกายจิตใจขาดสมบูรณ์บริบูรณ์แล้ว ก็ควรพากันพิจารณาว่า เราเกิดมาชาตินี้ได้สมบัติ สมบัติอันดีสมบูรณ์เราต้องนำมาเสีย อย่าไปเอาให้มันแก่ตายทั้งชื่อๆ (ตายทั้งเฉยๆ) ได้มาซึ่งสมบัติแล้วเอากับมันเสีย (เอากับมันเสีย) อันนี้ สมบัติอันนี้เป็นแต่ภายนอก แล้วเอากับมันเสีย คือ เอากับภายใน เอาอริยทรัพย์อันดีติดตามตนไปได้

อันสมบัติเราแสวงหาทุกวันนี้ เป็นมหาเศรษฐีหรืออะหยังก็ตาม อันนี้เป็นหนทางของทรัพย์ภายนอกที่อาศัยกันชั่วชีวิตหนึ่งเท่านั้นแหละ ครั้นล้มหายตายแล้ว ทรัพย์สมบัตินั้นก็ไปของสำหรับโลก มันเป็นคน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ เท่านั้นแหละ แล้วผู้ที่ไปนั้น ผู้ที่จะท่องเที่ยวอยู่ในสังสารจักรไม่ที่สิ้นสุดนั่นคือ ดวงวิญญาณ ดวงจิต ดวงวิญญาณนี้แหละที่ท่องเที่ยวอยู่ เกิดอยู่บ่อยๆ “สัสสาร สัสสรนุโต โส สัสสาร ภาโว วิปฺนฺจิสฺส สัสสาร ทุกฺกโตโม เค สัสเสฏฺฐนฺปิ นฺนมา มิหิ” แต่พวกเราต้องท่องเที่ยวอยู่ในสังสารจักรนี้ มิใช่เราเกิดมาชาติเดียวกันนี้ นับภพนับชาติที่เราท่องเที่ยวอยู่ต่ำๆ สูงๆ จนเกิดเป็นสัตว์นรก เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นสรรพสัตว์ต่าง ๆ ขึ้นสวรรค์ก็ได้ขึ้นไป ไปพรหมโลกก็ได้ขึ้นไป ลงไปนรกนั้นจะนับกับนับกับปีไม่ได้

เมื่อพวกเรารู้อย่างนี้แล้ว เราควรจะประพฤติดังกรรมอันดี พระพุทธเจ้าว่า จะดีก็ดี จะชั่วก็ดี เป็นเพราะ “กรรม” หนอก สัตว์นี้เกิดมาต่างๆ กัน ไม่เหมือนกัน แม้ว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่ก็ต่างกัน วิชาความรู้ก็ต่างกัน มากน้อยต่างกัน สมบัติก็ต่างกัน รูปร่างก็ต่างกัน ความยากจนความมั่งคั่งสมบูรณ์ก็ต่างกัน อันนี้เป็นเพราะอะไร เป็นเพราะกรรม อันนี้แม่นหมดทั้งก่อนแหละ “ก่อนธรรม” ส่วนที่เป็นใหญ่เป็นนั่นกว่าเขา พระพุทธเจ้าว่า “มโนปุพฺพงฺคมา ฆมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา” มีใจนั้นแหละเป็นใหญ่ มีใจนั้นแหละหัวหน้า มีใจนั้นแหละประเสริฐสุด สิ่งทั้งหลายบาปก็ดี บุญก็ดี สำเร็จแล้วด้วยใจ “มนะ” นี้แหละแปลว่า “ใจ” ครั้นใจไม่ดี “มนสา เจ ปทฺฐเน” ใจไม่ดี ใจเศร้าหมอง

แม้คนนั้นจะพูดอยู่ที่ตาม จะทำการงานด้วยกายอยู่ที่ตาม ความทุกข์นั้นเพราะจิตเศร้าหมอง จิตไม่ดีแล้ว ความทุกข์นั้นย่อมติดตามคนผู้นั้นไป เหมือนกันกับล้อ อันตามรอยเท้าโคไปอย่างนั้น “มนสา เจ ปสนฺเนน” ครั้นจิตผ่องใส จิตผุดผ่อง จิตไม่เศร้าหมองแล้ว แม้นจะพูดอยู่ที่ตาม จะทำการงานอยู่ที่ตาม จะไปที่ไหนก็ตาม ความสุขย่อมติดตามเหมือนเงาเทียมตนไปอย่างนั้น มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจมีเท่านั้น

ครั้นรู้อย่างนั้นแล้ว รู้ว่าใจเป็นหัวหน้า ใจเป็นใหญ่ ทำดีก็เพราะใจ เป็นทุกข์ก็เพราะกระทำ ความกลัวก็แม่นใจเป็นทุกข์ก็เพราะทำ แม้นรู้อย่างนั้นแล้ว เราจงเอาแต่ส่วนดี ส่วนไม่ดีมีราคา โทสะ โมหะ นั้นต้องตัดมันไป ขับมันไป ไต่มันออกไป อย่าไปยึดถือ อย่าให้มันมาเป็นเจ้าเรือนอยู่ แม้นจะทำก็ดี จะพูดก็ดี จะคิดอะไรก็ดี ขอให้มัสติ ระวัง ไม่คิด

ไม่พลาด ครั้นมีสติแล้ว พุทฺธก็ไม่พลาด ทาก็ไม่พลาด คิดก็ไม่พลาด ให้พากันหัดทำสติ ให้สำเนียงให้แน่นยำ

พระพุทธเจ้าจึงว่า “โย เกจิ กุสลา ธมฺมา สพฺเพ เต อปฺปมาทมูลกา อปฺปมาทสโมสรรณา อปฺปมาโท เตสํ ธมฺมานํ อคฺคฺมกฺก ขายติ ฯ” กุศลธรรมทั้งหลาย มีสติเป็นค้ำมูล ครั้นมีสติแล้ว กุศลธรรมทั้งหลายก็เกิดขึ้น ก็มีแต่ทำแต่ความดีทุกอย่างทุกอย่าง รู้แล้วอย่างนี้ ก็ให้พากันหัดทำสติ มันคิดก็ให้รู้ เราจะทำด้วยกายก็ให้ระลึกนึกได้เสียก่อน เราจะพูด ก็ให้ระลึกนึกได้เสียก่อน เราจะทำด้วยกายก็ให้ระลึกนึกได้เสียก่อน จะคิดก็ให้ระลึกนึกได้เสียก่อน มันถูกเราจึงพูด มันถูกเราจึงทำ มันถูกเราจึงคิดนึก ให้ทำสติให้สำเนียงให้แน่นยำ ให้พากันสมาทานเอง อธิสัสติกุสาสมาทาน ให้พากันสมาทานกัน ให้ศีลของเรา เอาศีลของเราเป็นอธิศีล คือเป็นใหญ่ เป็นอธิบดี ให้เป็นศีลมั่นคง อย่าให้เป็นศีลอ่อนแอจนคลอนแคลน

อธิจิตตสิกขาสมาทาน ให้พากันสมาทานเอา คือตั้งใจมีสติควบคุมจิตใจของตน ให้ตั้งมั่นอยู่อย่างนั้น ทำการทำงานพูดจาหรือ ก็ให้จิตตั้งมั่น หรือนั่งภาวนาก็ให้จิตตั้งมั่น ให้เป็นอธิบดี อธิคือว่าให้เป็นใหญ่กว่าสิ่งทั้งปวง เรียกว่าไม่หวั่นไหวต่อสิ่งทั้งปวง อธิปัญญาสิกขาสมาทาน ให้สมาทานเอาอธิปัญญา ความรู้จริง รอบคอบ รู้เท่าสังขาร ปัญญาความเห็น คือเห็นทุกข์ เห็นชาติ ความเกิดเป็นทุกข์ เห็นชรา ความแก่ความแก่เป็นทุกข์ เห็นพยาธิ ความเจ็บไข้ได้พยาธิเป็นทุกข์ เห็นมรณะ ความตายเป็นทุกข์

ความทุกข์เกิดขึ้นในกาย ความไม่เกิดเกิดขึ้นในกาย เวทนาไม่ดีเกิดขึ้นแต่สัมผัสทางกาย อันนี้เรียกว่าความทุกข์กาย ให้กำหนดให้ดี ความทุกข์เกิดขึ้นที่ใจ ความไม่ดีเกิดขึ้นที่ใจ เวทนาไม่ดีเกิดขึ้นที่ใจ เกิดขึ้นสัมผัสทางใจ อันนี้ได้แก่ความโศก ความเสียใจ ความเศร้าใจ ให้กำหนดให้มันรู้เรื่องทุกข์ ให้มันเห็นเรื่องทุกข์เสีย สัจจะทั้ง ๔ นี้ พระพุทธเจ้าว่าเป็นทางไปพระนิพพาน นี้แหละทางดับทุกข์ นี้แหละให้พิจารณา

ความประจวบกับสัตว์และสังขารอันไม่เป็นที่รักที่เจริญใจ มีความไปร่วม มีความมาร่วม มีความประจบรวม สัตว์ทั้งนี้ไม่พอใจ ไม่พอใจ เรียกว่า อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ทุกฺโข ทุกฺชนํเกลียฺส ทุกฺชนํชาชฺช ทุกฺชํไม่พอใจ เป็นทุกข์ การพลัดพรากจากสัตว์และสังขาร อันเป็นที่รักที่เจริญใจ มีญาติพี่น้องที่พลัดพรากไปไกล หรือล้มหายตายเสีย ไปจากกันแล้ว ก็มีความทุกข์โศก เรียกว่า ปิเยหิ วิปฺปโยโค ทุกฺโข ความไม่ไปร่วม ความไม่มาร่วม ความไม่ประจบรวมกับสิ่งที่ชอบใจ อันนี้เป็นทุกข์ บุคคลปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้นสมหวังก็เป็นทุกข์ อันนี้มันมาจากไหน เราได้รับผลอย่างนี้มันมาจากไหน ต้องใช้สติปัญญาค้นหา มันก็จะเห็นกัน เมื่อทำจิตให้อยู่สงบ มันก็จะเห็นไป คือความอยาก มันเกิดมาจากความอยาก เรียกว่ากามตัณหา ความใคร่ ความพอใจในรูป ในสิ่งที่มิวิญญูณและสิ่งที่มิวิญญูณ ความใคร่ ความพอใจ

ทุกข์มันเกิดขึ้นจากความอยาก ความใคร่ กวตัณหา ความอยากเป็น อย่างนี้ ความอยากได้ อยากหอบ อยากออบ อยากโกยเอา อันไหนก็อยากออบโกยมาเป็นของตัวเอง อยากเป็นเศรษฐีคฤหบดี ราชามหากษัตริย์ อันนี้เรียกว่า ภาวะ ความอยากเป็นอยากมี ความไม่พอใจ เหมือนอย่างหนังหูดเหี่ยวเป็นเกลียว ความแก่หอมแห่งชีวิต ความเสื่อมแห่งชีวิต มีหนังหูดเหี่ยวเป็นเกลียว ผมมันหงอก ฟันหัก อันนี้ไม่พอใจ อยากได้ อยากให้มันเป็นอยู่เหมือนเก่า หนักก็ดี แต่มีหนังหูดเหี่ยวเสียแล้ว ผมมันหงอก กลับไปเอายาตา ๆ นั่นมาย้อม มาย้อมมันก็ส่งกลิ่น มันก็ขายหน้าอีกแล้ว มันก็ค้ำอยู่แต่ปลาย ทางโคนมันมันก็ขาว ขายหน้าอีกแล้ว ก็ไม่พอใจ อันนี้เรียกว่า วิกวัตตัณหา ตัณหา ๓ ตัว ๓ อย่างนี้แหละ เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เป็นเหตุให้ทำชั่วอยู่บ่อย ๆ เราก็ใช้ปัญญาค้นหา มันเกิดอยู่ตอนไหน ตัณหา มันเกิด มันจะเกิดมันเกิดขึ้นตอนไหน มันตั้งอยู่ มันตั้งอยู่ที่ไหน

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “จกฺขั โลก ปิยรูปี สาตรูปี เอตุเสสา ตณฺหา อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ เอตุ นวิสฺมานา นวิสติ ฯ .....
เอตุ นริชฺชมานา นริชฺชติ ฯ” สิ่งใดเป็นที่รัก เป็นชนิดใด ใจไม่โลภ อะไรเป็นที่รัก ที่เป็นชนิดใด ใจไม่โลภ “จกฺขั”
ที่ตา “โสถั โลก ปิยรูปี ฯ ฆานั โลก ปิยรูปี ฯ ชิวฺหา โลก ปิยรูปี สาตรูปี ฯ กาโย โลก ปิยรูปี สาตรูปี ฯ มโน โลก ปิย
รูปี สาตรูปี เอตุเสสา ตณฺหา อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ ฯล ฯ..... เอตุ นริชฺชมานา นริชฺชติ ฯ”

มันเกิดขึ้นจากอายตนะทั้ง ๖ นี้เอง ตัณหาเกิดขึ้น ตัณหาเป็นที่รัก ตัณหาจะเกิดขึ้นที่ตา ตัณหาจะตั้งอยู่ที่ตา ตั้งอยู่ที่หู
ตั้งอยู่ที่จมูก ตั้งอยู่ที่ลิ้น ตั้งอยู่ที่กาย สัมผัสอันใดมันมากก็ต้อง มันมีความพอใจ มีความกำหนดชอบใจ อารมณ์อดีตที่
ล่วงมาแล้ว อนาคตยังไม่ถึง แต่เอามาเป็นอารมณ์ เรียกว่าธรรมารมณ์ มันเกิดขึ้นที่ใจ รู้จักว่าบ่อนมันเกิดขึ้นที่นี่ ไม่
เกิดขึ้นที่อื่น เกิดขึ้นจากอายตนะภายใน เกิดขึ้นจากอายตนะภายนอกประจวบกัน ต่อไปเกิดวิญญานความรู้ขึ้น เกิด
วิญญานตัวนี้ขึ้น เกิดขึ้นจากสัมผัส เวทนาเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ขึ้นไป รู้แล้วเราพิจารณาที่มันเกิด จากอายตนะภายนอก จาก
อายตนะภายใน เกิดขึ้นจากสัมผัส อายตนะเกิดขึ้นเพราะสัมผัส เมื่อรู้แล้ว เราก็พิจารณา เราพิจารณาปล่อยวาง

เมื่อดับความทุกข์ชนิดนี้ได้ ความวิเวกดับทุกข์สิ้นดังนี้ ดับตัณหาทั้ง ๓ ได้ นิโรธ นิโรธคือความไม่หวนไหวเรียกว่า
นิพพาน

พระพุทธเจ้าท่านว่า นิพพานไม่ได้อยู่ที่อื่น อยู่ที่กายนี้แหละ ไม่ได้อยู่ที่อื่น อยู่กับอาการ ๓๒ เป็นผลสำเร็จ ที่หลังอยู่
กับธาตุ ๔๒ เมื่อฟังแล้ว ให้พากันตั้งใจทำ เหมือนกับเครื่องทั้งหลายมีทัพสัมภาระ เราจะปลูกบ้านปลูกเรือนหรืออะไร
มีดเราจะใช้การงาน ลับแล้วก็วางไว้ เครื่องทัพสัมภาระก็มาวางไว้ เราไม่ทำมันก็ไม่สำเร็จ ของทำเครื่องทำได้หมด
พร้อมหมดมีแล้วแต่เราบริบูรณ์แล้ว

เราจะรบเข้าศึก อาวุธของเราพร้อมหมดแล้ว แต่เราไม่ตั้งใจทำ จะปลูกบ้านปลูกเรือนก็ไม่ปลูก หาของมาพร้อม
หมดแล้ว แล้วก็ตั้งอยู่นั้นแหละ ให้ชำระถูดโทรมเสีย ทิ้งไว้ซั่ซั่ๆ ไม่มีก็ดี ไม่มีประโยชน์ เราตั้งไว้ก็ไม่มีความ
ต้องอาศัยทำ ให้พากันทำ อิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน พระเจ้าทั้ง ๕ ไม่ได้ห้ามเป็นพระเจ้าทั้ง ๕ นิสสัยจริตของเรามันถูก
กับอะไร จะพุทโธ-พุทโธ หรือ ธรรมโม-ธรรมโม หรือ สังฆโม หรือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เอาอย่างหนึ่ง ๆ มันถูกอันไหน
มันถูกจริตมันก็สงบ จิตสงบขึ้น จิตไม่ฟุ้งซ่าน หมายความว่า มันถูก เราบริกรรมว่า พุทโธ-พุทโธ-พุทโธ แล้ว จิตเบิก
บาน จิตเยือกเย็น จิตระเริง อันนี้หมายความว่า มันถูกกับจริต มันถูกก็เอาอันนั้นแหละ บริกรรมไป พุทโธ-พุทโธ
เรียกว่า สมถะ

ครั้งมันไม่สงบ จิตไม่สงบ ต้องพิจารณาค้นเรื่องทุกข์นี้แหละ และค้นเรื่องกายนี้ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ให้พิจารณาให้มัน
เห็นเป็นอสุกะ เป็นอสุกัฏ เป็นของเน่าของเหม็น ของปฏิกูล ของโสโครก พิจารณาให้มันเห็นตกอยู่ในไตรลักษณ์ ปัญ
จุปาทานักขันธา อนิจจา ขันธ์อันนี้ไม่เที่ยง ไม่แน่นอน ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา ขันธ์อันนี้เป็นทุกข์ ปัญจุปาทานัก
ขันธา อนัตตา ขันธ์อันนี้ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่ผู้หญิงผู้ชาย ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน อันนี้ตายเหมือนกัน
หมด ครั้นถ้ามันไม่สงบ มันฟุ้งซ่าน ก็ต้องเอาปัญญาทำการค้นคว้าพิจารณาเรื่อยไป วิปัสสนาอย่างนี้ ค้นคว้าให้มันเห็น
อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของโสโครก ของไม่สวยไม่งาม พิจารณาเรื่อยไปจนมันเห็น จิตมันก็เกิดความสดสังเวช
เมื่อหน้าในความเป็น ในอรรถภาพ เมื่อหน้า กาวนาให้มันจนเกิดความคลายกำหนดยินดีดังนี้